

LA FEMOSA

BUTLLETI DE L'A.C. "LA FEMOSA"
ABRIL-MAIG 1970
ARTESA DE LLEIDA

L'ARBRE, JO I LA PRIMAVERA
=====

Carregat d'olor,
de flor i color
sota el sol lluminós,
en les rames tondror
de novella verdor
que et farà ofanós...

Et contemplo extassiat,
pense i quedo meravellat
sense poder comprendre
que estan en la terra lligat
no clamis al Cel llibertat
per deslligar-te per a sempre.

Vius sense viure,
sense parlar ni riure:
Com un ésser encantat.
Joguina del vent que xiula
que, al teu tronc fa descriure
corbes a llor voluntat.

Però tu no et queixes
i cada any floreixes
i t'omples d'olor.

(continua a la contra portada)

BALANÇ DE LA BIBLIOTECA

Amb aquesta nota volem donar a conèixer el balanç que hi hagut durant l'any passat a la Biblioteca. Quans lectors hi han agafat llibres, quins llibres han estat els més llegits...

LECTORS : 34 (25 nois i 9 noies)

LECTORS DE CASTELLA I DE CATALA: 13 (11 nois i 2 noies)

LECTORS NOMES DE CASTELLA: 14 (8 nois i 6 noies)

LECTORS NOMES DE CATALA: 7 (6 nois i una noia)

LLIBRES LLEGITS : 96 (59 castellans i 37 catalans)

LLIBRES MÉS LLEGITS

<u>FITXA</u>	<u>TÍTOL</u>	<u>LECTORS</u>
B-44)	Los orgnillos	4
B-166)	Satan en los suburbios	4
B-163)	La semilla del diablo	4
B-162)	La vida sale al encuentro	4
B-161)	Kioto	4
B-155)	Michel Quoist	3
B-152)	La dulce vida	3

LLIBRES CATALANS

D-87)	Difuns sota els ametllars en flor	3
D-84)	Esnopy un gos unidimensional	3
F-8)	Els altres catalans	3
D-88)	Onades sobre una raca deserta	2
D-43)	007 Casino Royale	2

===888===888===888===

Encara que amb aquesta curta llista no es noti, els gustos dels lectors tiren, cada vegada més, cap als llibres de formació, la qual cosa pot ésser molt positiva.

EL CULTIU DE L'AMETLLER

El dia 15 d'abril es va celebrar a la Granja de la Diputació de Lleida el Ier. DE L'AMETLLER en el qual vam assistir-hi molts pagesos de la nostra província. Van parlar diferents personatges vinculats amb l'assumpte dels nostres tan oblidats ametllers.

El primer que va parlar fou el Sr. Egon Kiskeri, especialista en adobs. La seva xerrada es referí sobre les terres, classes d'ametllers i els conreus i els adobs que haurien d'emprar-se a les plantacions ja fetes o a les futures. Tan avançats són els sistemes de què ens va parlar que fóra un absurd voler-los enumerar ací.

El Sr. Antonio Pont Amenos (important comerciant i exportador) coneixedor del nostre comerç i el de l'exterior amb tots els seus problemes ens digué que hauríem d'augmentar la producció d'ametlles amb qualitat i sobre tot amb varietats una o dues de bones, i com a orientació ens assenyala les utilitats més importants de l'ametller i les varietats més adequades (conegudes ací) : "LLARGUETA" com a fruit de taula, "MARCONA" per confiteria, i la "MOTLLAR" o "MOTLLARS" per a moldre, per a greixos i olis comestibles. El mercat exterior, i també el nacional, demanen actualment quantitats de determinades varietats, no acceptant a bon preu les nostres "COMBONES" que són, res més i res menys, que 600 varietats locals totes barrejades, amargues i tot. Amb aquest tipus d'ametlles no podem lluitar dins del Mercat Comú.

També es va dir que les nostres ametlles eren-

superiors amb dolçor i proteïnes a les americanes però fóra necessària una més gran producció per a competir els preus de les de l'estat de Califòrnia, ja que la nostra xarxa comercial està al nivell de les europees.

El Sr. Josep Pijuan (tènic amb plantacions i esporga) ens documentà amb projeccions cinematogràfiques sobre els cultius d'ametlles a l'U.S.A. i Marroc. Són d'admirar les plantacions de Califòrnia, amb quantitat i qualitat i an tots els tipus de marc i esporga amb que es realitzen. Allí es dediquen les millors terres de regadiu, amb tots els avanços tècnics i agrícols, ja que consideren a l'ametller com l'arbre fruiter de més rentabilitat. Tenen, però també, problemes de gelades i en algunes zones fan defenses. Les mateixes que ens va explicar el germà Diaz (el dels termòmetres). Cal dir que l'U.S.A. era un país deficitari amb ametlles, i ara calculen que per a 1975 dominarà el mercat mundial. Fa només 12 anys que es fan plantacions d'aquest arbre. Allí un pagès porta 125 acres (jornals) i només amb dues o tres varietats com a màxim. També ens digué que ells tenen una universitat agrícola que es preocupa dels seus problemes. Per altra part són tots accionistes de l'empresa comercial exportadora Un país dirigit per gent experta.

El senyor Xavier Riera, Professor de l'Escola Agrícola de Barcelona, ens explicà un dels seus tractats sobre l'ametller. Són interessantíssims però tan extensos que és impossible parlar-ne aquí. Llegiu, si teniu ocasió el llibre "EL ALMENDRO

(CONTINUA DOS PÁGINAS

OTRAS ENDAVANT)

ARTESA 1970

ESTADÍSTICA D'HABITANTS

HOMES 628
----- 19 dones més
DONES 609

=====

MENORS DE VINT-I-UN ANYS

NOIS 208
----- 28 noies més
NOIES 180

=====

MAJORS DE VINT-I-UN ANYS, CAPS DE CASA

HOMES 353
----- 265 homes més
DONES 88

=====

MAJORS DE VINT-I-UN ANYS, NO CAPS DE CASA

HOMES 55
----- 286 dones més
DONES 341

EL CULTIU DE LA AMETLLER

(VE DE PAGINES ANTERIORS)

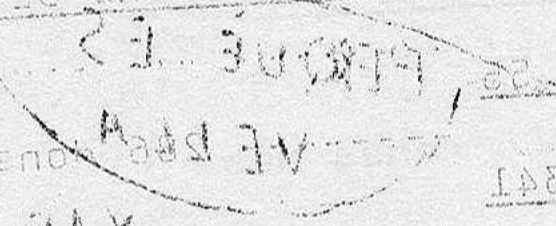
El Sr. Felipe Monsregas, enginyer de l'Aula Dei, ens parlà sobre varietats tardanes de floració. És molt important assenyalar que encara que algunes varietats floreixin més tard tampoc resisteixen el fred, i en canvi d'altres, concretament la "DESMAI ROIG" que floreix 12 dies abans que la "marcona" aguanta més el fred que les de floració més tardana.

Ho s'adona, després de 10 hores d'escollir a tan competents personatges, que ens cal modernitzar, ràpidament, les nostres plantacions. Ens cal escollir unes poques però bones varietats, i per això ens cal saber les de millor rendiment ací i a l'estranger, per acabar en donem una llista:

A l'U.S.A. la "NOMPARELL", a França la "CRISTO MORTO" i aquí les "DESMAI ROIG" i "MARCONA", alguna d'aquestes varietats sobre peu de prességuer. Cal dir que les estrangeres no són de superior rendiment que les nostres. Abans de fer una plantació fóra molt interessant d'anar a informar-nos a l'"Aula Dei" o a la "Granja de la Diputació" i no fiar-nos mai dels consells del nostre veí que no cull mai cap ametlla.

Ja ho veieu, ens cal també a nosaltres, transformar i renovar les plantacions velles del secà.

Joan Gallart

M

5 FAX

341

DONES

ELS "QUINTOS" 100 ANYS DE MIDES

Cada any els joves que han de marxar a complir el Servei Militar són ameditats i pesats, encara que això ja és un costum que ve de lluny, no sempre ha estat així com ara. Avui portem a LA FEMOSA algunes d'aquestes mides, només les d'alçària i tórax, i per a no fer-ho massa llarg només agafarem les dels anys "U", començant per les de 1901.

.....

La primera data que es conserva sencera a l'arxiu de l'Ajuntament relacionada amb les lleves dels soldats (els quintos) del nostre poble és la de l'any 1871. En aquell any eren 7 "quintos", en conjunt els 7 joves amediaven:

ALÇÀRIA TOTAL	1.136'00 Cm.
MITJANA D'ALÇÀRIA	162'00 "

Qui sap si aquests 7 joves (si poques sin mirar des d'algun altre lloc) s'adonarien de tota la mena de reformes (gairebé totes d'aquests darrers anys) que s'han fet al nostre poble de 100 anys ençà, i que cada vegada Artesa s'està fent més agradable a la vista de tothom, i per bé de tothom, se sentirien satisfets de la petita part que ells van tenir en aquest progrés d'ara.

LLEVA DE 1901

D'aquesta lleva només hi queda un supervivent, és l'oncle de can MICALAS, que des d'aquí volem aprofitar per a desitjar-li, enca-

ra, molts anys.

El 1901 als "quintos" no se'ls amedia la capacitat toràcica.

"Quintos" 7

ALÇARIAIA TOTAL 1.798'00 Cm.

MITJANA D'ALÇARIA 163'00 "

LLEVA DE 1911

"Quintos" 8 (encara no es media el tòrax)

ALÇARIA TOTAL 1.342'00 Cm.

MITJANA D'ALÇARIA 167'00 "

LLEVA DE 1921

En aquesta data ja existeix l'ordre d'amedir la capacitat toràcica.

De la lleva del 21 es diu que eren pocs però valents. Però oficialment i de sert no se'n sap res.

"Quintos" 5

ALÇARIA TOTAL 834'00 Cm.

MITJANA D'ALÇARIA 166'00 "

LLEVA DE 1931

Els pocs han crescut, doncs en aquesta lleva, si la comparem amb la de fa 10 anys, hi ha un gran augment.

"Quintos" 12

ALÇARIA TOTAL 2.000'08 Cm.

MITJANA D'ALÇARIA 167'03 "

TÒRAX TOTAL 1.022'00 "

MITJANA DEL TÒRAX 85'00 "

LLEVA DE 1941-42

Amb la doble data de 41-42 nosaltres no hi tenim res a veure; consta així.

"Quintos" 12

ALÇARIA TOTAL	2.009'01	Cm.
MITJANA D'ALÇARIA	167'04	"
TDRAX TOTAL	1.070'00	"
MITJANA DEL TDRAX	85'00	"

LLEVA DE 1951

Els fabricants deuen estar satisfets dels exemplars i del gran nombre dels "quintos" del 1951. És una lleva digna de fer-li una menció apart.

És la més nombrosa que hi ha hagut a Artesa i que presenta una mitjana dels seus exemplars més ferms.

"Quistos" 18

ALÇARIA TOTAL	3.039'06	Cm.
MITJANA D'ALÇARIA	168'06	"
TDRAX TOTAL	1.620'00	"
MITJANA DEL TDRAX	90'00	"

LLEVA DE 1961

"Quintos" 9 (exactament la meitat de fa 10 anys)

ALÇARIA TOTAL	1.538'09	Cm.
MITJANA D'ALÇARIA	170'00	"
TDRAX TOTAL	734'00	"
MITJANA DEL TDRAX	81'00	"

LLEVA DE 1971

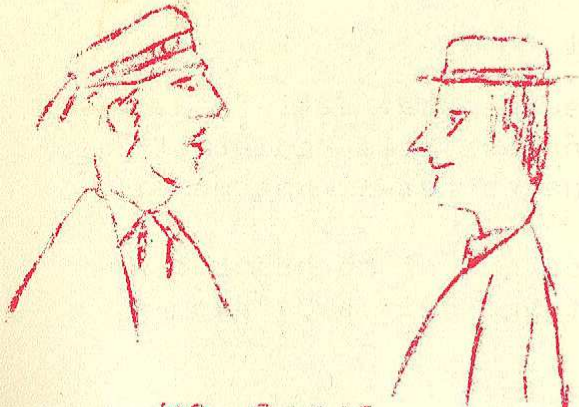
Dels que formen aquesta lleva, n'hi ha per a tots els gustos. Una cosa podem afirmar amb tota seguretat, i és que tots són joves amb una infinitat d'il·lusions per a tenir un destacat paper dins la història del poble.

"Quintos" 8

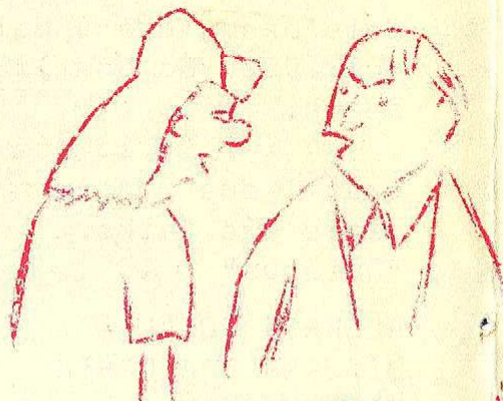
ALÇARIA TOTAL	1.359'00	Cm.
---------------	----------	-----

ESCOCES

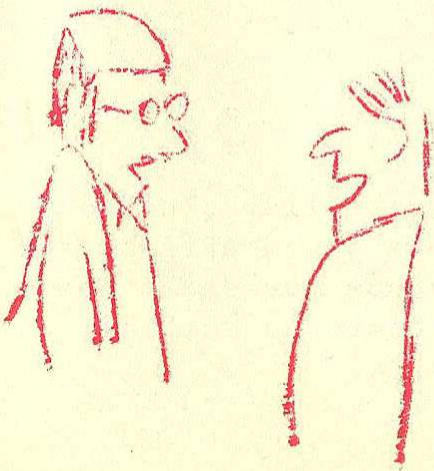
((HUMOR)) PE

NO PODRE
oblidar mai el meu
Pare i per això guar-
do el rellotge que em
va venent avans de
morir

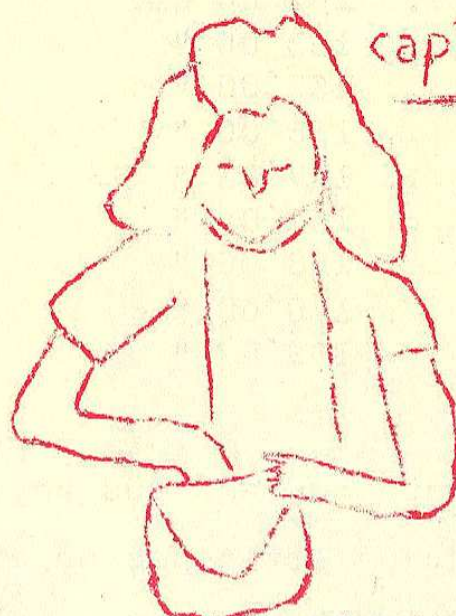
Aquesta nit la TV està insuportable.
Només fan que tallar els anuncis
amb programes

— J perquè quan
el fan una pre-
gunta, respones amb
una altra pre-
gunta?
— J perquè
no?

HUMOR? PER J. Gallast

captaire

Depressa senyora. Ja he
dut dos clients!

- - J'vostre què fer?
- - Passar difícil per financiera.

MITJANA D'ALÇÀRIA	169'07 Cm.
TORAX TOTAL	736'00 "
MITJANA DEL TORAX	92'00 "

LLISTA, PER ANYS, D'ALÇÀRIA

1871	162'00 Cm.
1901	163'00 "
1911	167'00 "
1921	166'00 "
1931	167'03 "
1941	167'04 "
1951	168'06 "
1961	170'00 "
1971	169'07 "

Es nota que amb 100 anys l'alçària mitjana dels joves artesencs ha augmentat 8 Cm. . El creixement és lent però continuat. Per una més seguretat d'aquest augment, hauriem de tenir l'estadística de tots els anys, un per un .

J. Mª Porqueras

COSES QUE PASSEN

Al nostre poble, hi ha hagut sempre unes "bones persones" carregades de "molt bona fe: Persones, les quals vetllet constanment per la moral o bona reputació d'Artesa. Res tindríem a dir d'aquestes honorables persones, si la seva honrradesa, honrradesa de la qual sempre fan gala, els privés de posar-se allí on no hi fan falta, i no, com fan sempre, veure pecats i males intencions en els actes dels altres. Podríem pensar que aquesta "bona gent" són curts de gambals, o que no són responsables dels seus actes, però no, ens guardarem bé de pensar així.

Com tots sabem, mossèn Xavier Batiste de Puigverd ve cada dilluns a xerrar amb els joves d'Artesa, amb els joves a qui interessa aquestes xerrades. Doncs, bé, ens hem assabentat que per aquesta causa li ha estat feta una denúncia, per algú d'Artesa, davant el Sr. Bisbe, acusant-lo d'apartar el jovent, el d'Artesa naturalment, dels Sacraments. Els que anem amb regularitat a aquestes xerrades i coneixem mossèn Xavier, no podem comprendre aquesta "bona gent" vetlladora de la moral d'Artesa, i quin és el motiu que els ha portat fins a aquest extrem.

Si molts joves no vénen, o han deixat de venir, a aquestes xerrades de cada dilluns, és precisament perquè consideren a mossèn Xavier massa catòlic: Ara m'explico: Recelen del mossèn de puigverd, creuen que aquest només ve ací per a fer anar els joves a missa, encara que directament mai no els n'ha patlat. Mossèn és home d'una gran fe i com a sacerdot que és, és conscient de la seva feina, i, encara que ell no vulgui, aquesta fe li traspua per tot arreu i això els joves ho capten, i acostumats a recelar de tot... no baixen.

No, no comprenem com algú ho pogut arribar-se fins al Bisbe... No podem captar quines intencions, quines bones intencions l'han mogut...

Només demanem que si algú es malfia de mossèn de Puigverd, que ni covi el seu dubte, que baixi cada divendres (ara les xerrades no es faran en dilluns, sinó tots els divendres a 2/4 de 10 de la nit) a la Biblioteca i xerrarem tots junts.

Adolf

Assaig idiota - III^a part

Hola ! Sí, sóc l'idiota, aquell dels assaigs, sí, aquell mateix. Recordo on vam quedar en la nostra xerrada anterior ? sí ? Doncs continuem :

Els arqueòlegs busquen i busquen el museu, perdó , les peces per a poder-lo fer. Una pedra ací i també allà, però totes no són bones, s'han de saber triar. També alguna desral, molinets per ací, molinets per allà... i encara caven. Per a mi aquestes activitats artístiques no em convencen perquè desenterrar l'enterrat per a fer-ho tornar a viure no m'agrada, que caai. Deixem-los descansar en pau els morts, que tenen merescut el tenen el repós eter. Bé , i als arqueòlegs passem-los de llarg, perquè per a poder discutir bé el que fan, o volen fer, ens hauríem de remuntar a la prehistòria i això queda molt lluny

Els artistes de teatre, en els més po-
mediants de tots Jo crec que és molt complicat el
que fan : Us sembla bé, viure a esones una vida i
estones una altra tot i actuant ? Viure dues vides

en una a d'esser forçosament, molt complicat. Ara, el que trobo més complicat de tot el seu i de la seva doble vida és: Que la primera la vivien de franc i la segona volen cobrar-la. També trobo complicat que homes de 15 anys, a vegades, n'aparentin 70, o al revés. Què hi farem, el món de la comèdia només és això: COMEDIA.

Els dansaires es meravellen amb aquell salt-roqueix de cos, amb aquella harmonia que de vegades semblen pilotes de goma. Ha d'esser meravellós aquell dolç esforç del salta-i-cota fins a quedar reventats de cansament, però aquest esforç tan dolç es veu premiat amb trofeus i medalles que els omple tant que els fa oblidar la bella dansa. Tosa els dansaires es consideren, quan ballen, germans de dansa, i és bon de veure com s'entreguen l'un per l'altre, com ajunten esforços per a poder ballar i ensenyar la dansa d'allò més perfecte. És bo de veure l'esforç tan tònic per a donar a la dansa caires de perfecció; i que tothom pugui dir que és la seva "la dansa més bonica de totes les danses que es fan i desfan. Ara bé, a mi m'agradaria més que agafessin la dansa pel que és: Una dansa, i no com una comèdia. Per això estan inclosos al País dels Comediants.

Els intel.lectuals, deus de saviessa, fonts inesgotables de matèria grisa, les afirmacions dels quals són tocades per aires divins, no equivocant-se mai, i si s'aquivoquen és igual. Han llegit tant que ja es diuen lletrats, lletrats si. Diuen: Jo sóc la "A", jo la "B" i etcetera, però jo no em considero prou capacitat per explicar allò que són els intel.lectuals, ho haurien de fer ells mateixos perquè no s'aquivoquen mai. Si alguna vegada els hi demanes consell te'l donaran, tot i explicant-te les coses amb els detalls més precisos com per exemple, si t'expliquessin r

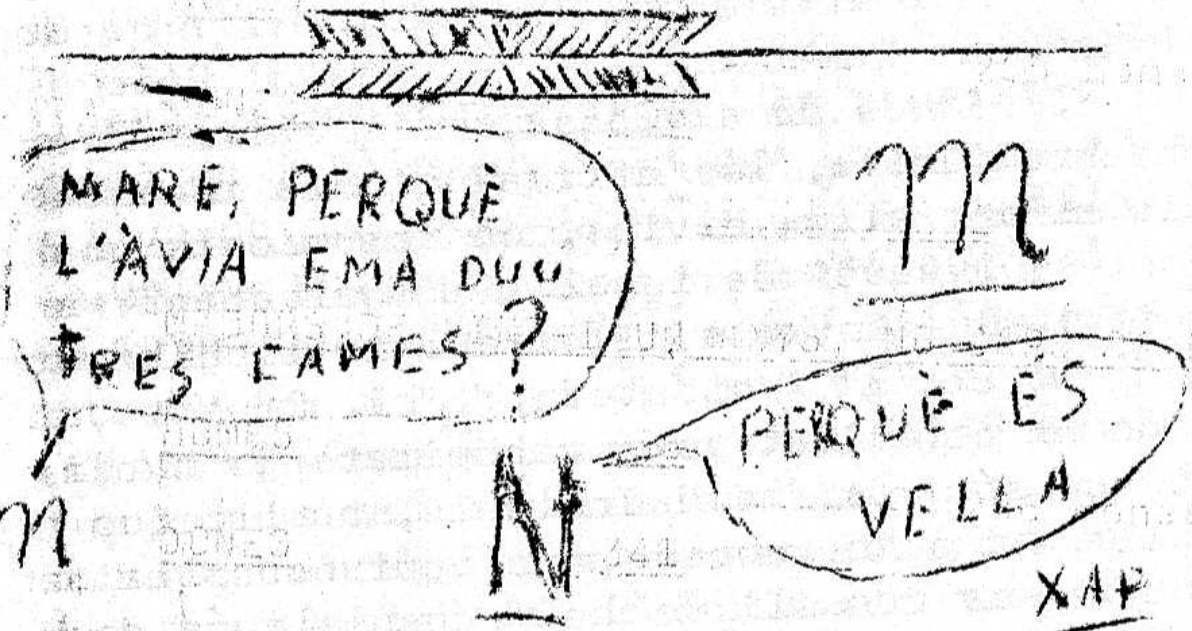
el misteri d'Adam i Eva ho farien així: L'arbre aquell del Bé i del Mal era un arbre com tots, va nèixer d'una llavor colgada en una terra molt fèrtil (per això feia aquelles pomes que donaven goig de veure) era molt bonic i amb moltes rames i fulles i en una d'aquestes rames hi havia la poma d'Adam i Eva, la poma estava molt baixa perquè ningú dels dos va pujar a l'arbre per por a la serp que estava encargolada al troc i etc. etc.

Els atcètera ja són minories en aquest país, i viuen a les barriades i no es fan amb els músics perquè són sords, ni amb els dansaires perquè són grossos, ni amb els artistes de teatre perquè no són falços, ni tampoc amb els arqueòlegs perquè viuen al dia, i amb els intel.lectuals tampoc perquè no són tan llestos com ells.

Vaig marxar avorrit del País dels comedians, perquè no m'agradava la seva manera d'ésser, els uns massa curts i altres massa llargs... Vaig decidir anar al País de la gent adinerada.

Em va decepcionar el País dels comedians. Si algun bon record en sevo és dels etcèteres, per altra part, tan mal considerats pels altres... No sé perquè.

F. Domènech

HISTÒRIA D'ARTESA

PREHISTÒRIA -L'EDAT DEL FERRO-

En començar el primer mil·lenari abans de Crist, una nova gent començà a entrar a la Península. Unes tribus indoeuropees (anomenades així perquè sembla que s'establiren a Europa i a l'Índia) entraren pel Pirineu oriental i, encara que arribaren fins a Múrcia només s'assentaren a Catalunya. 150 anys més tard unes altres tribus de la mateixa gent s'escamparan per tota la Península, sembla que aquests últims, en la seva majoria, eren Celtes.

Els indoeuropeus que s'establiren al nostre terme degueren passar el Pirineu per la vall del Segre, i llavors baixar riu avall fins al pla.

Era una gent pagesa que buscava nous llocs fàcils per a conrear la terra, així que s'establiren principalment a les planes. Pels enplaçaments dels seus poblats, on mai s'hi ha trobat rastre de muralles, sembla que foren una gent pacífica.

Coneixien el ferro i la manera d'obtenir-lo, per altra part no coneixien el torn d'alfarer. Portaren també, per primera vegada al país el costum o ritu de l'encineració: Cremaven als seus morts, les seves cendres les posaven dins d'una olla (urna d'encineració) i l'enterraven posant, junt a l'olla de les cendres, altres olles amb ofrenes. D'aquests cementiris els arqueòlegs en diuen "CAMPS D'URNES" nom que també s'usa per a anomenar a aquesta gent.

La cosa que més fàcilment delata el lloc on hi hagué un poblament d'aquesta gent és la seva ceràmica, ja que aquesta es caracteritza per la manera tosca amb que és feta i sobre tot pels adorns

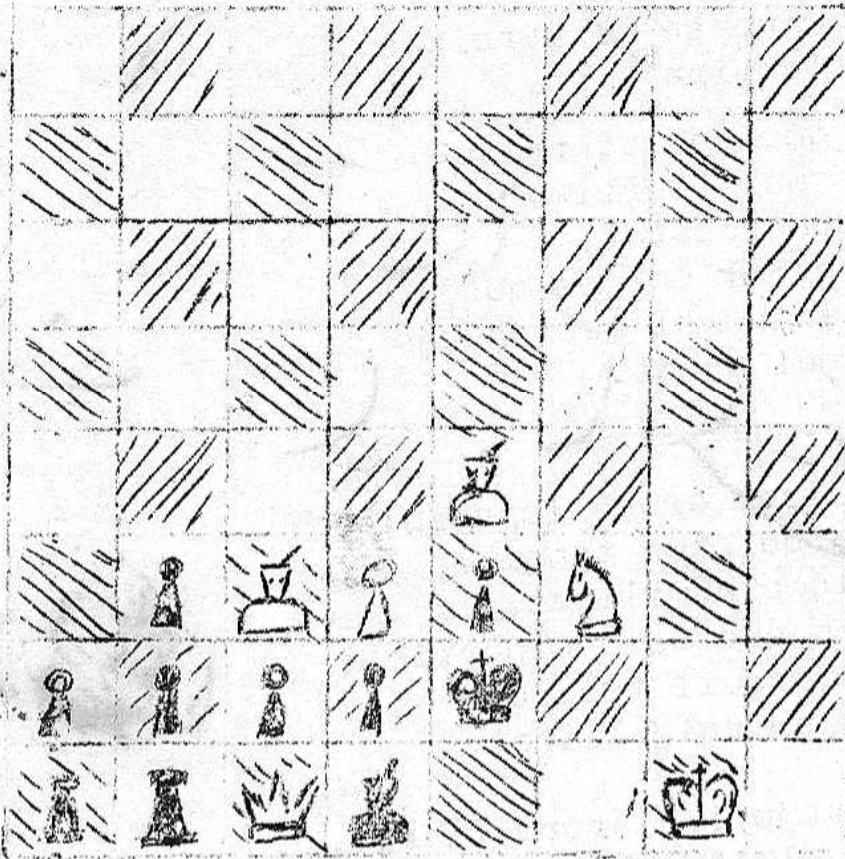
naments que duu. Ja hem dit que els indoeuropeus: no coneixien el torn d'alfarer, per tant la seva era feta a mà, sovint eren peces molt grosses de parets molt gruixudes, aquestes gerres quan ja esraven fetes però de fang encara tendre, eren decorades amb tires de fang, les quals eren omplertes de ditades (com si amb el dit apretessin el fang per enganxar-lo més bé a la gerra) de manera que les tires semblaven unes trenes o cordons. Aquesta ceràmica és coneix amb el nom de "Ceràmica de cordons".

Dins del terme d'Artesa només hem trobat rastre d'aquesta ceràmica a les Roques del Monjo i encara fragments molt petits. En canvi n'hem trobat rastres molt interessants al Pedrós, Vinatosa, Tossal del Pobre, Margalef i Serra de Puigverd.

Mentre aquests nouvinguts es barrejaven amb la gent més vella del País, per mar arribaven a la Península gent de les civilitzacions més avançades d'aquella temps: Els grecs i els fenicis. Amb el contacte amb aquests pobles orientals, neixeria al País una nova cultura: La ibèrica.

Éssent els ibèrics un poble ja gairebé històric i molt interessant, ho deixarem per a parlar-ne al proper Butlletí.

ESCACS PER R. ARILÉS

Juguen les blanques i fan mat en tres jugades.

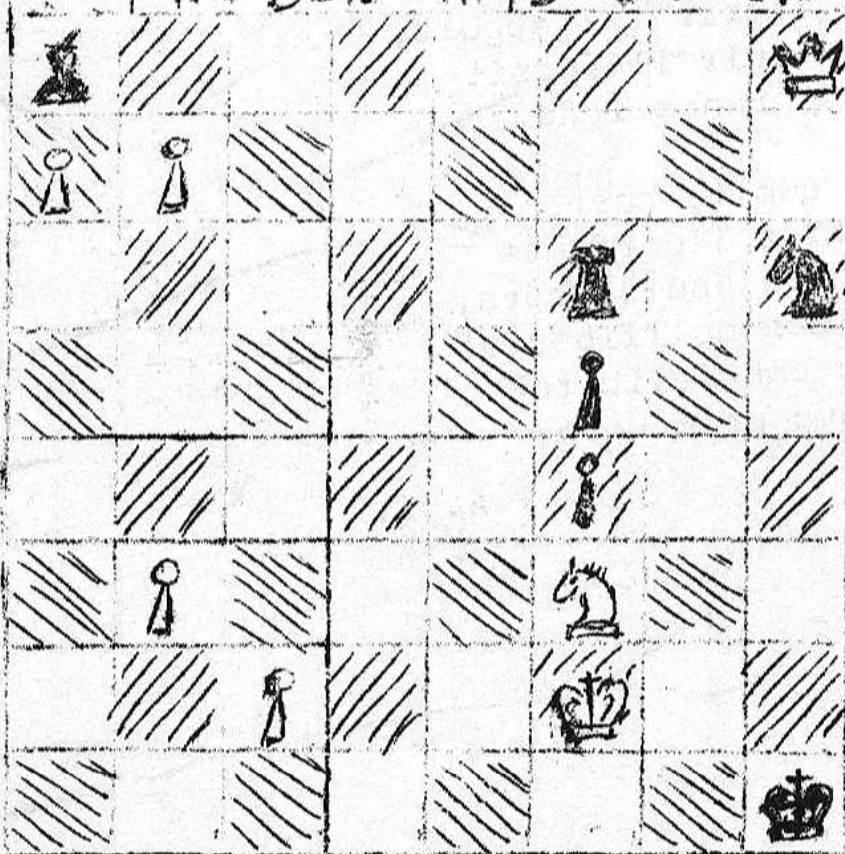
=====

PROBLEMA AMB SOLUCIÓ

Juguen les blanques i fan mat en tres jugades.

SOLUCIÓ

PROBLE AMB SOLUCIÓ

0	1	1	1	1	0
1	1	1	1	1	0
1	1	1	1	1	0

---PXA-DAMA-

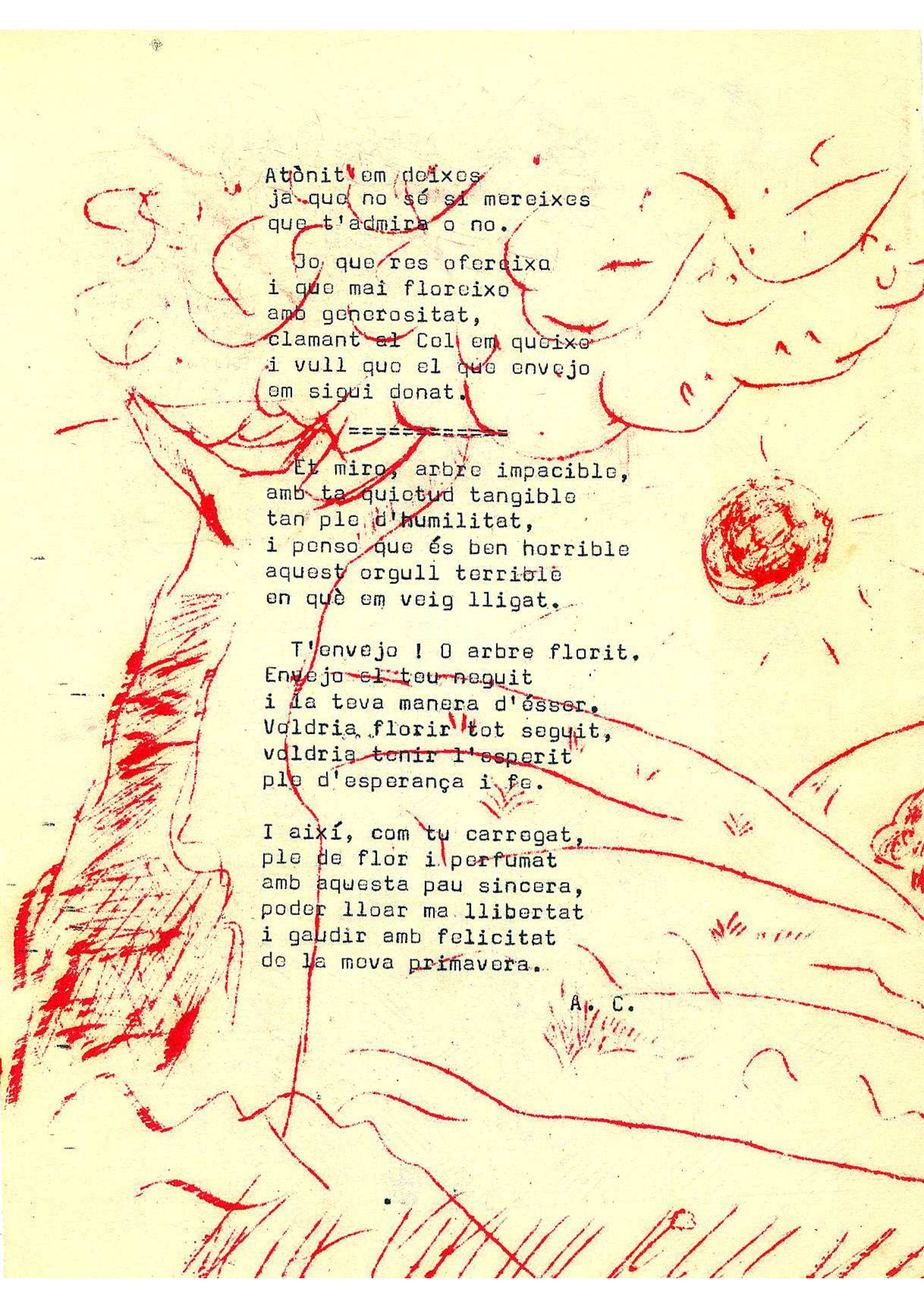
BLANQUES

---NEGRES

CLASSIFICACIÓ

En el darrer campionat d'escaics de la província de Lérida els escaquistes artesons han quedat així:

BONET II	5'5	Ps.
ARGILÉS	5	Ps.
PUIG	3'5	Ps.
NIUCÓ	2	Ps.

Atònit em deixes
ja que no sé si mereixes
que t'admira o no.

Jo que res ofereixa
i que mai floreixo
amb generositat,
clamant al Cel em queixo
i vull que el que envejo
em sigui donat.

=====
Et miro, arbre impacible,
amb ta quietud tangible
tan ple d'humilitat,
i penso que és ben horrible
aquest orgull terrible
en què em veig lligat.

T'envejo ! O arbre florit.
Envejo el teu neguit
i la teva manera d'ésser.
Voldria florir tot seguit,
voldria tenir l'esperit
ple d'esperança i fe.

I així, com tu carregat,
ple de flor i perfumat
amb aquesta pau sincera,
poder lloar ma llibertat
i gaudir amb felicitat
de la nova primavera.

A. C.